

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 36

(2001-2002)

Om lov om endringer i lov 20. desember
1974 nr. 73 om dyrevern

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 25. januar 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Landbruksdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i dyrevernloven.

Forslagene medfører endringer i følgende bestemmelser i dagens lov:

- § 7 Medisinsk og kirurgisk behandling
- § 13 Forbud mot visse inngrep

2 Hovedinnhold i endringsforslagene

2.1 Generelt

Endringsforslagene går ut på å:

- oppheve lekfolk sin adgang til å kastrere gris uten bedøvelse
- innføre forbud mot kastrering av gris

2.2 Bakgrunnen for endringsforslagene

Dyrevernloven § 7 *Medisinsk og kirurgisk behandling*; hadde inntil januar 2001 følgende ordlyd:

«Ingen annan enn veterinær kan gjera kirurgisk inngrep eller setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til lidning for dyret. Er det grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kjem til å gjera dyret mykje vondt, skal veterinæren nytta heil eller lokal svæving om ikkje medisinske grunnar er til hinder. Ein som ikkje er veterinær, kan likevel kastrera eller sterilisera reinsbukk, og like eins gris som ikkje er meir enn 1 månad gamal og utan å svæva dyret.»

Ved lov 19. januar 2001 nr. 6 fikk § 7 følgende ordlyd:

«Ingen annan enn veterinær kan gjera kirurgisk inngrep eller setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til lidning for dyret. Er det grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kjem til å gjera dyret mykje vondt, skal veterinæren nytta heil eller lokal svæving om ikkje medisinske grunnar er til hinder. Ein som ikkje er veterinær, kan likevel kastrera gris som ikkje er meir enn ei veke gamal og utan å svæva dyret. Den som kastrerar gris, skal gå gjennom opplæring slik departementet bestemmer.

Departementet kan i føresegn krevje at kastrasjon av gris under ei veke skal utførast av veterinær ved bruk av svæving.»

Under behandling av denne loven fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak til Regjeringen (vedtak nr. 187 - 2000):

«Stortinget ber Regjeringen snarest fremme lovforslag som skal inneholde forbud mot kastrering av gris. I en overgangsperiode, fra det nye lovforslaget blir vedtatt og frem til totalforbudet trer i kraft, skal det kun være veterinær som kan forestå kastrering av gris. Det må også legges til grunn at det ikke skal være unntak fra bestemmelsen om å nytte bedøvelse ved kirurgiske inngrep på gris og andre dyr hvor inngrepet kan påregnes å gjøre «mykje vondt».»

Landbruksdepartementet oppfatter anmodningsvedtaket fra Stortinget slik at departementet blir bedt om å utrede de praktiske og økonomiske konsekvenser av at det innføres et forbud mot kastering av gris og at det ut fra disse konsekvenser fastsettes en realistisk frist for når forbudet eventuelt kan innføres. Når det gjelder kravet om at veterinær skal kastrere gris ved bruk av bedø-

velse, oppfatter Landbruksdepartementet det slik at det er et krav fra Stortingets side at dette blir innført i overgangsperioden frem til et eventuelt forbud kan tre i kraft.

Endringsforslaget medfører at lekfolks adgang til å kastrere gris oppheves. Det innføres en aldersgrense på gris som, inntil forbudet trer i kraft, skal kastreres rutinemessig av veterinær ved bruk av bedøvelse. Det innføres et generelt forbud mot kastrering av gris som iverksettes etter nærmere kunn-
gjøring.

3 Høring

3.1 Høringsinstanser

Forslaget om å innføre forbud mot kastrering av gris samt å oppheve lekfolks adgang til å kastrere gris, er ikke sendt på ordinær høring. Forslagene har til dels vært hørt i forbindelse med lov 19. januar 2001 nr. 6, dessuten har Stortingets anmodningsvedtak etter departementets mening så klare rammer at saken ikke var egnet for en ordinær høringsrunde. Det ble isteden holdt et høringsmøte 7/2-2001 med næringen, fagmiljøer og andre berørte parter. I tillegg ble dyrevernorganisasjoner samt Rådet for dyreetikk, skriftlig oppfordret om å komme med sine synspunkter og vurderinger.

Det ble til slutt også holdt et felles oppsummeringsmøte med næringen hvor konklusjoner og tilrådinger ble fremlagt.

3.2 Kommentarer til endringsforslagene

3.2.1 Kastrering av gris - konsekvenser av forslagene

På høringsmøtet 7/2-2001 ble høringsinstansene informert om Stortingets vedtak. Alle aktuelle parter ble bedt om å komme med innspill på hvilke praktiske og økonomiske konsekvenser det vil medføre at kastrering skal utføres av veterinær og med bedøvelse. Videre ble de anmodet om å komme med en vurdering av de praktiske og økonomiske konsekvensene et totalforbud mot kastrering av gris vil få og på hvilket tidspunkt innføringen av et slikt forbud vil være realistisk. Landbruksdepartementet ba i tillegg Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk forskning (NILF) om å foreta en kostnadsvurdering av de to forskjellige forslagene.

3.2.1.1 *Konsekvenser av at lekfolks adgang til å kastrere gris, oppheves*

Veterinær kapasitet

Når lekfolks adgang til å kastrere gris oppheves, vil kastreringen måtte utføres av veterinærer. Den norske veterinærforening (*DNV*) har vurdert hvorvidt veterinærene har kapasitet til å påta seg kastreringen. Med utgangspunkt i opplysninger fra Norsvin om antall purkebesetninger og driftsformer her i landet og ved kontakt med veterinære praksisgrupper i hele landet, konkluderer DNV med at det er kapasitet hos veterinærene til å ta på seg kastreringen. Bare 2 av 40 praksisgrupper mente de ikke ville ha kapasitet til å påta seg kastreringen.

Når en veterinær skal kastrere et dyr, skal det brukes bedøvelse. Det er i slike tilfelle ikke fastsatt noen aldersgrense i loven når det gjelder dyr som skal kastreres, slik det er med gris som kastreres av lekfolk uten bruk av bedøvelse. Når departementet likevel vil foreslå en maksimumsalder på gris selv om det er veterinær som forestår kastreringen, har dette sammenheng med at gris som eneste dyreslag kastreres rutinemessig og i et meget stort antall. De fordeler som lav alder har når det gjelder sårhelning og immunforsvar, vil

være viktig å opprettholde i en sak med slikt omfang. Ved Ot. prp. 68 (1999-2000) ble alderen på gris som kunne kastreres av lekfolk uten bruk av bedøvelse, satt ned til fra 1 måned til 1 uke. Når det nå innføres bedøvelse ved kastrering av gris, har departementet kommet til at alderen på gris som skal kastreres igjen bør kunne økes noe.

Høringsinstansene har også anbefalt aldersgrense for gris som kastreres.

DNV anbefaler at kastrasjonen utføres innen grisene er 4 uker gamle. Det anbefales videre at det utarbeides en standard prosedyre for kastreringen og en standard metode for anesteseringen og med standard konsentrasjon av anestesimidlet.

Rådet for dyreetikk anbefaler at kastreringen utføres mellom 2 og 3 ukers alder og støtter forslaget om at det utarbeides en standard metode for kastrering.

Næringen representert ved *Norsk Kjøtt, Kjøttbransjens Landsforbud, Norsvinog FAGSENTERET for kjøttuttaler*:

«Hvis veterinær skal utføre kastrering og en skal følge prinsippet fra andre husdyrarter, vil det ikke være noen aldersgrense eller noe forbud mot kastrering av gris. Da blir kastrering av gris å sammenligne med kastrering av andre dyr som hest, storfe, katt m.fl. Men samtidig er det klart at av hensyn til sårheling, inngrepets størrelse med mer, er det en fordel at også kastrering utført av veterinær bør gjøres før grisen er for stor. En anbefalt aldersgrense innen 4 uker bør være naturlig. Dette vil redusere faren for økte komplikasjoner som følge av inngrepet. (...) Næringen er imidlertid kjent med at det hersker faglig usikkerhet ved om kastrering under lokal bedøvelse vil representere en vesentlig velferdsmessig forbedring for grisene. Dette bør avklares bedre før det eventuelt fattes vedtak som påfører svinenæringen store ekstra kostnader. En er også kjent med at det pågår en faglig diskusjon om hvordan eventuell bedøvelse ved kastrering av hanngriser under praktiske forhold bør utføres. Næringen anmoder derfor om at Landbruksdepartementet, før saken fremmes for Stortinget på nytt, ber Norges Veterinærhøgskole (NVH) gjennomføre en grundig faglig vurdering av om aktuelle metoder for bedøvelse vil representere en velferdsmessig forbedring ved kastrering av smågris. Landbruksdepartementet bør også be om at NVH kommer med anbefalinger når det gjelder bedøvelsesmetode.»

Dyrebeskyttelsen mener at påbudet om veterinær kastrering bør vedtas med øyeblikkelig virkning, og at Norges veterinærhøgskole samtidig bør gis i oppdrag å fastsette en anbefalt metode.

Økonomiske konsekvenser

Endringen vil medføre økte produsentkostnader i svineproduksjonen. Produsentkostnadene i dagens produksjon er hovedsakelig knyttet til bondens arbeidsforbruk forbundet med kastrering. Veterinærkostnadene med kastrering av gris vil følgelig bli en ny direkte produksjonskostnad for bonden. NILF har utredet de økonomiske konsekvenser av at kastrering av gris skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse, j.fr kapittel 5.

Beregningen av veterinærkostnadene er vurdert ut fra dagens smågrisproduksjon og eksisterende veterinærordning for svin og ut fra forutsetninger om henholdsvis 1 uke og 4 ukers maksimal tillatt aldersgrense for kastrering.

Det fremgår av utredningen at størrelsen på merkostnadene vil variere med besetningsstørrelse og produksjonsmåte. Større bruk i sentrale strøk antas å få lavere kostnader enn gjennomsnittet, ved at de har mer rutinemessig besøk av veterinær og kan kombinere kastrering med andre mer eller mindre faste oppgaver utført av veterinæren, så som forebyggende helsearbeid, vaksinasjon, inseminasjon og sjukdomsbehandling. Utlegg til kjøregodtgjørelse og veterinærhonorar per kastrert kull antas også å bli lavere for de større produsentene. Øket tillatt aldersgrense medfører reduserte utgifter, da veterinæren får mulighet til å kastrere flere kull samtidig.

3.2.1.2 Konsekvenser av et forbud mot å kastrere gris

Utsortering

Så å si all hanngris som fremføres til slakt i Norge i dag, blir kastrert. Hensikten med kastreringen er å forhindre at kjøttet får rånelukt/-smak. Rånelukt er en spesiell lukt som hovedsakelig finnes hos ukastrerte hanngriser og som kommer til uttrykk når kjøttet varmes opp. Hovedårsaken til denne lukten er androstenon og skatol og den oppstår som følge av kjønnsmodning/alder hos grisen.

Androstenon er et ferromon som er i nær slekt med det mannlige kjønns-hormonet testosteron. Skatol er et nedbrytningsprodukt av aminosyra tryptofan. Nedbrytning skjer gjennom påvirkning av bakterier i tarmen. Stoffet blir produsert i tarmen hos både hanngriser og purker, men evnen til nedbrytning og utskilling av skatol endrer seg hos hanngris i forbindelse med kjønnsmodningen, slik at det bare er hanngrisen som lagrer skatol i fettvevet i slike mengder at det gir avvikende lukt.

Undersøkelser viser at mennesker har ulik følsomhet for rånelukt. Følsomheten hos mennesker varierer mellom kjønn, land/verdensdeler og innad i folkegrupper i et land. Enkelte mennesker har luktblindhet for androstenon; det vil si at de ikke har evnen til å lukte androstenon i det hele tatt. Når det gjelder skatol, er det ingen observasjoner som tilsier at noen mennesker ikke kan kjenne skatol lukt/smak.

Tilgjengelig forskningsmateriale konkluderer med at rånelukt skyldes både skatol og androsteneon. Det er ikke enighet i fagmiljøene om hvilke av disse stoffene som bidrar mest til rånelukten/-smaken, men det synes likevel som om miljøene er enige om at den beste indikasjon på rånelukt, fås ved å ta hensyn til begge stoffene. Det er en rekke besetningsfaktorer som kan innvirke på konsentrasjonen av skatol, så som miljø, hygiene og fôring. Produksjon og lagring av androstenon derimot påvirkes lite av fôring og miljø, men er høyt korrelert til alder, kroppsvekt og genotype. Fagsenteret for kjøtt startet sommeren 2000 et prosjekt «Mellomgris av râne» hvor hensikten var å slakte rånere med lavere slaktevekt enn det som er tilfelle i dag og hvor målet var å se på forekomsten av rånelukt hos så liten gris. Rånene ble analysert for både skatol og androstenon. Resultatene av dette prosjektet viste at nesten 30% av grisene hadde for høye verdier av enten skatol eller androstenon.

*Næring*en viser til at bransjen i de senere år har lagt ned betydelige ressurser i arbeidet med norsk svinekjøttkvalitet. Et forbud mot kastrering vil kunne påvirke denne kvaliteten ved at kjøtt med avvikende smak og lukt kommer på

markedet. Det fremgår av en spørreundersøkelse om konsumenter sin holdning til kvaliteten på svinekjøtt, at smaken var den viktigste egenskap. Norsk svinekjøtt vil med et forbud mot kastrering kunne bli utkonkurrert på kvalitet. Ingen andre land forbyr kastrering. Innføring av forbud krever at to vesentlige forutsetninger er oppfylt. Andelen slakt som utsorteres må reduseres vesentlig og det må være sikker og praktisk brukbar utsorteringsteknologi som må kunne identifisere både skatol og androstenon. Metodene må kunne utføres på slaktelinjen og ha akseptable kostnader. Det finnes i dag godt anvendelig metodikk for måling av skatol på slaktelinjen. Derimot finnes det i dag ikke metoder for måling av androstenon på slaktelinjen.

NILF konkluderer med at for å unngå mange negative effekter forbundet med kjøtt fra råne, bør en av hensyn til både produsent, slakterier og forbrukere ha en sikker og effektiv metode for utskilling av dyr med kjønnslukst. Forskningsresultater og fakta rundt skatol og androstenon tilsier etter NILFs mening at en bør ta hensyn til nivå av både skatol og androstenon for utsortering.

Dyrebeskyttelsen mener at det er mulig med dagens kunnskap å innføre forbud mot kastrering med øyeblikkelig virkning og viser til en rekke forsøk gjort i Danmark. Skatolmetoden ble i dette materialet ansett som tilstrekkelig for utsortering. De mener videre at ved måling av androstenon i tillegg oppnås bare ubetydelige forbedringer. Det er etter dyrebeskyttelsens mening ikke nødvendig å måle androstenon, da grisene ikke er kjønnsmodne ved de slaktevekter en opererer med. Det vises også til at det er mulig å redusere skatolnivået ved å bedre besetningsfaktorer som ventilasjon, bedre hygiene og fôring.

Dyrehelsetilsynet har med henvisning til de danske forsøk, sammenfallende synspunkter med *Dyrebeskyttelsen* på at man med dagens teknikk kan sortere ut gris med skatol og at det ikke er behov for å måle androstenon. Forbudet mot kastrasjon av gris bør etter *Dyrehelsetilsynets* mening kunne innføres fra 01.01.2007.

Anvendelse av utsortert kjøtt

Det er av stor betydning hvilke grenseverdier som settes for utsortering av slaktene. Dette gjelder både for skatol og androstenon. I Danmark er det for skatol brukt en grense på 0,25 mg/g fett (ppm), men Norge har satt en noe lavere grense på 0,20 ppm. For androstenon opererer Tyskland med en grense på 0,50 ppm mens grensen i England er satt til 1,00 ppm. En undersøkelse konkluderer at med en grenseverdi på 1,00 ppm androstenon, ville 30% av dansk slakt, 40% av svensk slakt og 22% av britisk slakt ligge over grenseverdien. Dersom det ble innført kastreringsforbud med dagens dyremateriale vil det for Norges del kunne gi en utsorteringsprosent på mellom 30 og 40.

Kjøtt med rånesmak har få bruksområder. Så langt en vet i dag er eneste bruksområde begrenset innblanding (20%) i produkter som konsumeres kalde og som heller ikke varmes opp hos forbruker. Kjøtt fra råner brukes i dag hovedsakelig til produksjon av spekepølser/salami. Næringen har anslått at det vil være mulig å finne anvendelse for nærmere det dobbelte av dagens produksjon av rånekjøtt, noe som innebærer anvendelse av ca. 4% utsortert slakt. Resten av det utsorterte slaktet vil det ikke kunne finnes anvendelse for

innenlands, noe som medfører enten at kjøttet må eksporteres eller at slaktet kasseres. Erfaringene med eksport av rånekjøtt er begrenset, men næringen antar det vil være vanskelig å få kjøttet eksportert og en vil i beste fall få dekket utgiftene til slaktekostnadene (4kr/kg). Utbetalingspris til produsent for eksport av råneslakt, vil ifølge næringen ligge på kr. 0. Eksportprisene på rånekjøtt anses så lave, at NILF i sin økonomiske vurdering, med de oppgitte priser og forutsetninger fra Norsk Kjøtt, ikke anser eksport som et aktuelt alternativ for økt omsetning av slakt klassifisert som råne. NILF har i sin økonomiske vurdering vurdert kjøttet som kassert.

4 Departementets vurderinger

4.1 Kastrering av gris utført av veterinær ved bruk av bedøvelse

---

Departementet har kommet til at en maksimumsalder på 4 uker vil være det mest hensiktsmessige. En slik aldersgrense vil medføre at man fortsatt vil kunne dra nytte av de fordeler som ligger i den evne til sårhelning som finnes hos grisen når den ikke har oppnådd høyere alder. Grisen vil i tillegg ha opparbeidet tilstrekkelig immunforsvar. Samtidig vil en slik aldersgrense medføre at veterinæren har mulighet for å kastrere flere kull samtidig, noe som igjen vil medføre reduserte omkostninger for dyreeier.

Departementet støtter også de vurderinger som er gjort når det gjelder å utvikle en anbefalt metode for kastreringen. Norges veterinærhøgskole har arbeidet med å utvikle en slik metode. Departementet vil ta kontakt med NVH for at arbeidet med å utvikle metoden kan fullføres.

4.2 Forbud mot kastrering av gris

Tidspunktet for når et forbud mot kastrering av gris lar seg gjennomføre, må etter departementets mening ta utgangspunkt i de fakta og de kunnskaper som er tilgjengelige og som næringen og NILF redegjør for. De helt avgjørende faktorene for å kunne innføre et forbud, er etter departementets mening for det første å ha metoder for å kunne sortere ut gris med avvikende smak/lukt, slik at disse ikke kommer på markedet, og for det andre å finne alternative metoder for anvendelse av disse slaktene som er økonomisk akseptable.

Departementet vil vise til den betydelige usikkerheten det er omkring den relative betydningen av skatol og androstenon som årsak til rånelukt/-smak. Det er imidlertid omfattende undersøkelser, også fra vårt land, som viser at androstenon er av betydning. Mens det for skatol som nevnt, er mulig å påvirke konsentrasjonen i fettvevet ved en bedring av miljø, hygiene og fôring, er dette ikke mulig for androstenon. Det generelle androstenonnivå hos kjønnsmodne griser i en populasjon, kan bare reduseres ved avl.

Departementet mener utfra de innhentede opplysninger, at så lenge det ikke finnes anvendbare metoder for påvisning av androstenon på slaktelinjen, vil mengden slakt med rånelukt/-smak som slippes på markedet ved et kastreringsforbud, være så stort at dette vil få svært uheldige konsekvenser både for næringen og for forbrukerne.

Når anvendbar metodikk foreligger, vil næringen stå overfor et annet problem, nemlig å finne anvendelse for det utsorterte slaktet. Mengden slakt som utsorteres vil langt overstige det volum som det kan finnes anvendelse for i norsk produksjon. En begrenset del av kjøttet vil kunne eksporteres, men til meget lave priser. En del av kostnadene må veies opp mot de agronomiske og økonomiske fordeler som hanngrisproduksjonen gir.

Med den frasorteringsprosenten som er skissert ovenfor, er det etter departementets mening et klart behov for ytterligere forskning omkring avl

og miljø, som kan redusere innholdet av skatol og androstenon, før det kan innføres et forbud mot kastrering av gris. Denne forskningen bør intensiveres og foregå parallelt med utvikling av metoder for å frasortere kjøtt på slaktelinjen, slik at det vil være mulig å innføre et forbud mot kastrering av gris så snart som mulig.

5 Økonomiske konsekvenser av forslagene

5.1 Kastrering av gris utført av veterinær ved bruk av bedøvelse

---

Forslaget om at lekfolk ikke lenger skal kunne kastrere smågris uten bedøvelse og at all kastrering skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse, vil ikke medføre noen økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Forslaget vil derimot påføre dyreeier økte utgifter.

NILF har utarbeidet et kostnadsoverslag basert på to alternative aldersgrenser for grisen som skal kastreres (1 uke og 4 uker). På grunn av stor variasjon i besetningsstørrelse, er analyseringen av merkostnadene gjort i forhold til tre ulike grupperinger/besetningsstørrelser; besetninger med 30 eller flere avlspurker, med 15-29 avlspurker og med 1-14 avlspurker. Beregningene viser at kostnadene varierer mye med besetningsstørrelse. Små besetninger vil få høyest gjennomsnittskostnad per avlspurke per år og de største besetningene vil få lavest kostnader per avlspurke. Det er de største besetningene som er tilsluttet helsetjenesten for svin. Disse besetningene har i den forbindelse som regel inngått avtale med en veterinær eller en gruppepraksis om regelmessig tilsyn i besetningen. Dette medfører at det i disse besetningene vil en stor del av grisene kunne kastreres ved leilighetsbesøk som vil gjøre arbeidet billigere. I de store besetningene vil også driftsopplegget kunne organiseres slik at flere grisekull kan kastreres samtidig. Dette vil gi seg sterkere utslag dersom øvre alder for kastrering heves. NILF har beregnet en gjennomsnittskostnad for de små besetninger på kr. 696,- per purke per år, kr. 519,- per purke per år for de mellomstore og kr. 307,- per purke per år for de største besetningene ved en kastreringsalder på 1 uke. Den gjennomsnittlige årlige merkostnad per avlspurke vil ligge på ca. kr. 450,-.

NILF har videre beregnet at de gjennomsnittlige årlige kostnader vil reduseres noe ved at alderen på grisen økes fra 1 til 4 uker. Reduksjonen vil være henholdsvis kr. 40,- per purke per år for de store besetningene, kr. 170,- per purke per år for de mellomstore besetningene og kr. 60,- per purke per år for de små besetningene. Den gjennomsnittlige årlige merkostnad vil ligge på ca. kr. 346,- per purke. De mellomstore besetningene (15-29 purker) vil utfra dette få størst reduksjon i utgifter ved at alderen på grisen økes til 4 uker. Små besetninger vil få store veterinærkostnader med kastrering av gris uavhengig av øvre aldersgrense. Bruk med små besetninger (1-14 avlspurker) utgjør 50% av totalt antall besetninger med avlspurker i Norge.

For en gjennomsnittsbesetning på 15-29 purker, vil kostnadene utgjøre ca. kr. 13.000,- per år.

De totale merkostnader er anslått ved å summere kostnadene for de tre besetningsstørrelsene. NILF kommer frem til totale kostnader per år på henholdsvis ca. 30 mill ved kastrering når grisen bare er 1 uke og 23 mill dersom grisen kan kastreres opp til 4 ukers alder.

Også *Den Norsk Veterinærforening* har skissert kostnader ved kastrasjon ved enkeltbesøk, leilighetsbesøk, samt ulik kastrasjonsalder. Kostnadene er

fra DNV estimert til ca 25 mill per år. Kostnadene vil kunne reduseres en del ved en optimal organisering av arbeidet, avhengig av om veterinæren utfører inngrepet i forbindelse med annet besøk, om veterinæren må tilkalles spesielt for kastreringen og om flere kull kan kastreres samtidig. Når det gjelder antall årsverk er det antatt at det vil ta 20/30 minutter å kastrere ett kull. Dette vil med 145.000 grisekull per år, gi et estimert årsverktall på henholdsvis 30 og 45. Dersom den øverste alderen på grisen som skal kastreres settes til 4 uker, vil veterinæren kunne utføre kastrering av flere kull samtidig.

Fra næringens side er totalkostnadene estimert til 60 mill, med en viss reduksjon ved at flere kull kan kastreres samtidig og eller gjøres i forbindelse med annen praksis i besetningene. Ved å bruke NILF sin modell for beregning av kostnader, har næringen konkludert med at kostnadene vil være 40-45 mill ved kastrering ved 1 ukes alder og 30-35 mill ved kastrering ved 4 ukers alder. I tillegg beregner næringen kostnader for bondens merarbeid gjennom økt tidsforbruk på ca. 5 mill.

Ut fra de forutsetninger som legges til grunn, kan det synes som om de kostnader NILF har kommet fram til når det gjelder kastrering utført av veterinær, sammen med de justeringer næringen har foretatt, er de mest reelle. Kostnadene er noe høyere enn de beregninger som er foretatt av DNV. Næringen anslår i sine egne beregninger kostnadene høyere, men har lagt inn visse muligheter for reduksjon av totalbeløpet ved gitte forutsetninger.

Selv om kostnadene er vanskelig å tallfeste nøyaktig, vil de etter departementets mening være av en størrelsesorden som vil utgjøre en økonomisk belastning for næringen totalt sett.

5.2 Forbud mot kastrering av gris

Forslaget om å forby all kastrering av gris vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Dersom forbudet innføres før de forannevnte forutsetninger er på plass, vil det derimot medføre store kostnader og inntektstap for næringen.

Næringen hevder at de økonomiske konsekvenser av for rask innføring av et forbud mot kastrering vil være dramatiske, men svært vanskelig å beregne. Det konkluderes likevel med at kostnadene i sum vil true hele det norske svinholdet og det stipuleres et tap for primærprodusentene per år på 300 til 500 millioner. Beløpet bygger på beregninger av tap som følge av utsortering av gris med avvikende lukt og smak (30 til 40%), analysekostnader (38 til 40 mill), tapte markedsvolumer og økte kostnader i slakterileddet på grunn av delt varestrøm mellom normale og utsorterte slakt.

Til fratrekk fra dette tapet vil de økonomiske/agronomiske fordeler ved hanngrisproduksjon komme, da veksthastighet og fôrutnyttelse er bedre.

NILF har beregnet de reduserte produsentinntekter utfra en større andel råneslakt og tilsvarende reduksjon i antall slaktegris og baserer seg på tre forskjellige utsorteringsprosentene (10%, 25% og 40%).

Den totale reduksjon i produsentinntekter per år er av NILF beregnet til kr 83.1 mill ved 10% utsortering, kr 220 mill ved 25% utsortering og kr 350 mill ved 40% utsortering. NILF påpeker at det for alle beregningene må tas i betraktning at konsekvensene av en økning i antall råneslakt er svært sam-

mensatt og vil kunne medføre økonomiske konsekvenser på mange ulike næringsledd, der reduserte inntekter for svineprodusentene bare er en av ettervirkningene. I tillegg vil det miljø-/ressursmessig være etisk betenkelig å produsere så store mengder slakt for destruksjon.

Departementet støtter de vurderinger som konkluderer med at dersom det skal innføres et forbud mot kastrering av gris, må det foreligge sikker utsorteringsteknologi og dessuten må andelen av slakt som sorteres ut reduseres betraktelig. Dersom dette ikke gjøres, vil det påføre den norske svine-næring omfattende årlige kostnader som det er vanskelig å se at den kan bære.

Dersom all kastrering av gris blir utført av veterinær ved bruk av bedøvelse, er det etter departementets mening ut fra et dyrevernmessig synspunkt ikke lenger like påkrevet med et snarlig totalforbud, slik som forutsatt ved forrige endring av dyrevernlov j fr. lov 19. januar 2001 nr. 6. Det er imidlertid fortsatt et mål for departementet at kastrering av gris som sådan skal bli en unødvendig produksjonsmetode. Dette målet er i følge næringen også viktig for dem.

Etter departementets mening vil det være behov for å sette et visst press på næringen slik at de omtalte forhold vedrørende utsortering og reduksjon av andel utsortert slakt, skal utvikles og komme på plass så raskt som mulig. Departementet vil på denne bakgrunn foreslå at det nå innføres et forbud i loven, men at forbudet ikke trer i kraft før etter nærmere kunngjøring. I samarbeid med næringen vil departementet arbeide for at dette kan skje så snart det er praktisk og økonomisk gjennomførbart.

6 Merknader til de enkelte paragrafer

6.1 § 7 Medisinsk og kirurgisk behandling

Stortinget har bedt Regjeringen om å fremme et forslag til lovendring som ikke lenger tillater at lekfolk kastrerer gris. Når lekmann ikke lenger skal kunne kastrere gris, må de tre siste setningene av § 7 strykes. Kastrering av gris vil etter dette ikke lenger ha unntak fra bestemmelsen om at det bare er veterinær som kan iverksette kirurgiske inngrep på dyr og at veterinæren skal bruke bedøvelse dersom inngrepet gjør «mykje vondt.» Kravet om at veterinæren skal bruke bedøvelse dersom inngrepet påfører dyret smerte, gjelder nå for alle dyr. Det innføres en bestemmelse om at gris som kastreres rutinemessig, inntil forbud mot kastrering trer i kraft, ikke skal være eldre enn 4 uker.

6.2 § 13 Forbud mot visse inngrep

Ved innføring av et generelt forbud mot kastrering av gris, må gris føres opp på listen over dyr som det er forbudt å kastrere. Siste setning i § 13 første ledd nr. 1 om at departementet kan gi forskrift om forbud mot kastrering av gris, kan deretter strykes. Forbudet mot kastrering av gris trer i kraft etter nærmere kunngjøring.

7 Forsøksdyr

Landbruksdepartementet hadde i tillegg til forannevnte endringer, også et annet forslag om endring av dyrevernloven på høring. Dette forslaget gikk ut på å innføre en hjemmel til å kunne pålegge avgift på bruk av forsøksdyr, fastsatt gjennom forskrift.

Bruk av forsøksdyr er kontroversielt og møter til dels stor motstand både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom Europarådkonvensjonen om beskyttelse av forsøksdyr, har Norge påtatt seg å arbeide for at antallet dyr som brukes i forsøk skal være så lavt som mulig.

Innføring av avgift kunne etter departementets mening ha bidratt til en reduksjon i antall dyr som brukes i forsøk, og på sikt også føre til en reduksjon i antall institusjoner som utfører dyreforsøk. I Norge er det i dag over 80 institusjoner som utfører dyreforsøk, som sett ut fra landets størrelse er et relativt høyt antall. I Norge ble det totalt i 2000 brukt 531.067 dyr i forsøk - hvorav 486.716 var fisk.

Avgiften ville kunne ha ført til at institusjonene ble mer kritiske til sin metodikk og derfor brukte færre dyr i de enkelte forsøk. En avgift kunne også føre til at forskerne arbeidet mer aktivt for å finne alternative metoder til dyreforsøk.

Landbruksdepartementet sendte lovendringsforslaget om avgift på bruk av forsøksdyr på høring 11/1-2001 til en rekke aktuelle høringsinstanser. Avgiften var bl.a. tenkt brukt til å dekke opp statens utgifter med å godkjenne og føre tilsyn med forsøksdyrinstitusjoner og å bidra til å opprette en nasjonal plattform for alternativer til bruk av forsøksdyr. Avgiften var foreslått dels lagt som en årlig grunnavgift på den enkelte institusjon dels som en avgift lagt på hvert enkelt dyr som ble brukt i forsøk. Avgiften var foreslått differensiert etter dyreart. Det avgiftsnivå som ble antydnet i høringsbrevet ville ha gitt en årlig anslått inntekt for staten på ca. 1,5 millioner kr.

Forslaget om å innføre avgift på bruk av forsøksdyr fikk oppslutning fra en del av høringsinstansene, men møtte til dels stor motstand spesielt hos forskere, og da særlig blant forskere innen fiskeforskning. Det ble spesielt vist til at avgiften ville skape øket byråkrati, den ville gjøre en allerede presset forskning dyrere, avgiften ville få stor betydning for en rekke fiskeforsøk, hvor det er behov for å bruke store antall dyr, særlig fiskeegg og fiskelarver og dyrevelferden ville ikke uten videre bli bedre ved å redusere antall dyr brukt i forsøk.

Med bakgrunn i motstanden mot forslaget fra forskningsmiljøene, har departementet funnet at det ikke vil fremme forslaget for Stortinget i denne omgang. Bruk av forsøksdyr, herunder spørsmålet om å avgiftsbelegge bruk av forsøksdyr, vil bli vurdert i den Stortingsmelding om dyrehold og dyrevelferd som planlegges fremmet for Stortinget i Stortingssesjonen 2002-2003. I denne melding vil også andre tiltak for å redusere bruk av forsøksdyr bli vurdert.

Landbruksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern

I

I lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern gjøres følgende endringer:

§ 7 skal lyde:

Ingen annen enn veterinær kan gjera kirurgisk inngrep eller setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til lidning for dyret. Er det grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kjem til å gjera dyret mykje vondt, skal veterinæren nytta heil eller lokal svæving om ikkje medisinske grunnar er til *hinder*.

§ 13 første ledd nr. 1 skal lyde:

Det er forbode å kastrera reinsbukk, *gris*, hund og fjørfe. Veterinær kan likevel kastrera reinsbukk og hund når særlege bruksgrunnar gjer at det trengst. Departementet kan bestemme at også andre enn veterinær kan kastrera reinsbukk og nytta svæving til *dette*.

II

Loven trer i kraft når Kongen bestemmer. De enkelte endringer kan settes i kraft til forskjellig tid.

Inntil endringen i § 13 trer i kraft, skal gris som kastreres rutinemessig, ikke være eldre enn 4 uker.

III

Loven skal ikke gjelde på Svalbard.
